

A monarchia háboruja az új világszellem tükrében

Karl Krauss új könyve: Az emberiség végnapjai

Az Új Kelet bécsi tudósíjtól

Mikor a világháború befejezése a széthullás és az éhínség óriási fantomjával rászakadt a tanácstalan Bécsre, az ányergelő zsurnaliztika és a fejbeütött tegnapi irodalmiság tumultusából egyetlen ember fanatikus gesztusa látszott ki! Karl Krauss Bécs háborus esztendejének nagy hallgatója szólalt meg akkor, amikor szét pattant a véres vétek soritása Ausztria testén. A könyvkereskedések kirakataiban ott lobogott kis folyóiratának, a „Fackel”-nak (Fáklya) sok piros füzet. Die letzten Tage der Menschheit (Az emberiség utolsó napjai) t hirdették a címfeliratok. A füzetekben pedig párbesszédet lehetett találni a háborus évek életéből. Emberek beszéltek, kik a háborút csinálták, szexvedtek, nézték, vagy az unottság és a passzivitás fiúoraival megelégedtek. Csak párbesszéd volt a lepok. Mégis valami belső összartató ereje, kohéziója volt ennek az irásnak. Nagy belső világtörvények felzsongását lehetett kihallani az egyszerű emberek szavaiból. Világtörvényeket, melyeknek lehetetlene reszketés fogta el a lelket. Valami nagy időtlen fanyegtes szorongatása, mely erőt venni látszik az emberi civilizáción. A füzetek hamis elfogottak, Karl Krauss pedig tovább dolgozott művén, melyet végső egységben, késsre alkotva most adott át a német irodalom nyilvánosságának. Az elmélyedt önbecslés és koncentrációsi törekvés megteremtette a gyümölcsöt. Ami határozatlan sejtés és nagyvonalu ígért volt Krauss első füzetében, az most időtlen organizmus lett. Lezáródott, végleges teremtés, melynek felsőbb valósága, tendenciái világos vonalásban ölelik fel a művészi építés egész anyagát.

A könyv pillanatképet mutat, melyek egy oly kérelmetlenül ábrázolási és szatirikus képességgel vannak megrajzolva, mint a mult század közepe francia forradalmának Daumier-karikáit. Bécs látszik. A korzó a Ringen, a Sirok-Ecke a Kärntnerstrasse és a Ring sarkán. Állambiztosok, éjjeli kávéházak, redakciók és frontok. A Puchner kávéház törzesszótlanál a közös minisztériumok grófjai ülnek és a himanova-lapanovi vérengzés idején a „Bomba” és a „Psehütt” című erotikus élelapok rajzolatait nérik bensőséges érdeklődéssel. A pesszimizmus nő. A Ballplatz külügyminisztériumi palotájában két arisztokrata főhivatalnok várja feszülten a svájci kurir érkezését, ki számukra — angol borotválószappant hoz. A kórosan tultergő hadügyminisztérium hivatalaiban gépfegyverző gyorsasággal futnak az irógépek. Egy kapitány diátál. Két titkos parancs: „Engedetlen orosz foglyokkal szemben a kikötés is alkalmazható.” A második parancs pedig utasítás a hazájukba visszairányított fogolytranszportok kezelése: „Lehetőleg osztrákbarát érületet kell náluk létrehozni. Mindez egy lélekzetre. A kínzás megparancsolása és a „propaganda az állam érdekében”. Csak néhány mondat az egész, de ellentétükön meghal, összeomlik az egész régi eszsz. és kir. hadügyminisztérium.

Kraussnak általában az a módszere, hogy az emberek lealacsonyodását és reménytelen lélekállapotait épen azzal mutatja be, azon demonstrálja, amit beszéltek. A kihagyások művésze ő, ki az élet tényeit lehántja a végső szavak és a soradöntő történés alapvonaláról. Szubjektív megnyilatkozás nem nagyon foglal el helyet a munkában. Az író hallgat. Csak a kisemberek beszélnek. És beszédükön látszik, hogy egy irtózatos halálgépezet öntudatlan marionettjeivé lettek. Egészséges életstílusuk, önfentartásuk erői megfogyatkoztak.

Tisa bőav napján...

Könnyű dolog volna az: „ráállni a paszakra” és av hónap kilencedik napján prédikálni a meghozódott messiási időt. Hivatkozni prófétákra, akik mondták, hogy tesszem a ti bűnjaiteket öröm napjaivá és gyászokat ünnepké. Hivatkozni Sanremóra és Erec Jiszraele. Julius huszonnegyedikére és az ujjáteremtődő Zsidóországra. És mondani azt: tisa bőav, a pusztulások bűjje, a Judea perditá magát siratása és Jeremiásnak, kétezer év messzeségén keresztül húzó keserves fajgatása. És mondani azt is: ma már nincs Judea perditá: feledni való ezomoru emlékek fölött úgy terjeszti ki szárnyait a Judea reditiva lélettel teli alakja, mint a tometők sirdombjaiból kinőtt legyezőpálma fiatalágban teli ágait. És hivatkozni prófétákra és Erec Jiszraele és ratifikálására és az új zsidó állam levett első alapkövére és azt mondani av hónap kilencedik napján: megjött a tisa bőav megszűnésének ideje, nincs többé nekünk zsidóknak tisa bőavunk: könnyű dolog volna ez, tetszetős mint egy szombati prédikáció, talán népszerű is — és hazug, nagyon hazug.

Valamikor bizony taljessé fog válni a próféták ígéje és nem lesz többé gyásznap a régi pusztulás évfordulója. Hiszünk ebben törhetetlen hittel és az az ifju erőre kapott zsidóság minden erejével. De mi tudjuk, hogy tisa bőavban nemesek a pusztulást gyászolja a zsidó nép kétezer év óta. A pusztulás, a Templom lángborolása és a zsidó állam véres elbukása, csak végső eredménye volt mindannak, amit tisa bőav napján illik meggyászolni, még most is, Sanremo után és ratifikálás után és az új államiség megkezdése után is. Kell a pusztulás emléke most is, az épülés napjaiban, mert tisa bőav keserűsége nyhülhet talán az új Erec Jiszrael örmeiben: de tisa bőav okai még mindig eleven, romboló erővel pusztítanak sorainkban. Nem csak a pusztulást, hanem az okokat gyászoljuk meg két évszázadon keresztül, melyek a pusztulást fejünkre idézték. A zsidó megértés hiányát, a legjobbak egyet nem értését, az elvetemültek néparulását: ezért kellett a Templomnak lángok marakávévá lenni, ezt is gyászoljuk kétezer év óta. És ha így van ez, akkor bizony nem érkezett még el a prófétai ige teljességének ideje. Ha a visszavonás, a meg nem értés és árulás az, amit tisa bőavban meg kell gyászolni, akkor csak gyászoljunk és bűjtöljünk most is, ratifikálás után és Erec Jiszrael után is. És nem is egy tisa bőav. Apró és nagy tisa bőavok a mi napjaink mind, a tegnapi, a ma, a holnap: az árulások, a visszavonások, a meg nem értések napjai és most még fájóbban mint bármikor, — az új zsidó élet hajnalán.

Az új zsidó élet hajnalán, a fenyves londoni palotában ott tanácskoztak a nagyhatalmak és a zsidó nép jobbjai szívszerongva várták az

Élnek és cselekeznek egy felületes transzban. Ama gépezet belső törvényei szerint, mely a világot szervezőtével átütötte. Swift szatirája megállította Gulliverben az emberi bestiálitás nagyszerű fenoménja előtt. Karl Krauss továbbjutott. Ő megtalálta az okát a lealacsonyodásnak: a mai élés gazdasági szerkezetében, azokban az emberi viszonyokban, melyek a gazdasági működés révén a társadalomba beleyőkeresedtek.

A sajnálkozás és meghatódás csak egy végső grandiózus felkiáltásban válik szabaddá Karl Krauss művének végén. Egy nagy vádbeszéd ez a gépezet ellen, a viszonyok el-

eredmény. Hiszen ettől a határozattól függött a zsidó nemzet kétezerésszázados álmának valósulása: az új, a zsidó Erec Jiszrael. De a Fenyves palota folyosóján, a tanácskozó nagyhatalmak lábaügyében ott settenkedtek, ott dörgölöztek a diplomatákhoz a zsidóság árulói is. Ott futkostak, mint a patkányok, akik — ez egyszer nem a sülyedő hajóról akartak menekülni — hanem a zsidó nemzetnek taljessé gőzzel és dagadó vitorlakkal utnak induló hajójára akartak felkapaszkodni, hogy megérjék az ártócsokot és a koteleket. Az aguda! Persze most már ők is „kivánják” a zsidó nemzeti otthont. Hat évvel ezelőtt még a „dirszsalóna hair” paszukkán állottak és a legkeserűbb zsidó patrióta: Jeremiás nevében szórtak átkot azokra, akik a jövőnd Zsidóországot adták oda életük munkájáért. Ők voltak azok, akik a hazafiatlanság vádjával denuncióltak bennünket, olyan időben, amikor veszedelmes dolog volt „hazafiatlanság” lenni. Mostan persze már ők is „kivánják” a zsidó nemzeti otthont. Olyan nagyon kívánják, hogy maguknak, csak maguknak kívánják lefoglalni. És ezt is a régi módszerrel: denunciólással, komisz vádaskodással. Nem sikerült nekik, csak úgy, ahogy hat évvel ezelőtt sem sikerült. A hajó teljes gőzzel, dagadó vitorlakkal indult utnak, de a patkányok hiába futkostak: lemaradtak. Ünnepejjük-e meg sikerünket? Nem: tisa bőav van: bűjtöljünk. Gyászoljuk meg a zsidó árulást, mely kétezer évvel ezelőtt a templomot borította lángba és gyászoljuk meg az árulást, mely két héttel ezelőtt kisorslétezett és a kétezer esztendő előttire emlékeztetett.

Erdély legnagyobb zsidó hitközsége, a kolozsvári zsidó hitközség, már-már belépusztult abba az áldatlan hűrebe, melyet néhány órád, meg nem ért ember elvakult papi segédlettel indított a hitközség egy-sége ellen. Mi tudjuk: a zsidó egység győzni fog: mert az egység az élet princípiuma. Örüljünk e már előre is ennek a győzelemnek? Nem. Tisa bőav van: bűjtöljünk. Gyászoljuk meg azt az ózó, gonosz, elvakult viszálykodást és meg nem értést, mely kétezer évvel ezelőtt a templomot lángborította és gyászoljunk meg azt a közeli, előttünk végbemenő ehilul hasemet is, mely arra a kétezer évvel ezelőttire figyelmeztet. És figyelmeztet arra, hogy tisa bőavban nemesek a pusztulást, hanem a pusztulás okait is gyászolja az igaz zsidó szív. És jaj nekünk, hogy ezek az okok még ma is burjánoznak zsidó lelkünkben és közösségeinkben: az árulás, a gonosz önzés, a viszálykodás és a nagy napok, nagy nemzeti érdekek elvakult meg nem értése. Aguda... kolozsvári szefárdok... bizony van még tisa bőav és meg vannak tisa bőav okai. Még nem érkezett meg a prófétai ige megteljesülésének ideje. Tisa bőav van: bűjtöljétek. (g. j.)

len, melyek az emberek sorsára hatalmasodtak. E monológra még egy végső jelenet következik, egy hadtestiparancsnokság Balsacari lakomája, melynek pesszozóésébe hirtelen beleug az apokaliptis szelének jogos süvítése. Éjszaka van, az utolsó éjjel. A megbombolt frontok ezer antikriztusa viharzik visszafelé... Mindent elnyelni látszik ez az éjjel. A Habsburg-monarchia nagy halálós éjszakája... Ezzel végződik Karl Krauss könyve.

— Zsidó könyvtárakból nem hiányozhat S. J. Agnon regénye. És a meggőrbéd kiégensedik.

Ki az a Morgan, akitől Európa üdvözülését várja?

A Morgan-vagyon fejlődése dlóhéjban. Portré. „Európa megmentőjéről”

Az Új Kelet bécsi tudósíjtól

Bécs, aug. 1. Amikor a Morgan-ház feje ezelőtt néhány héttel titkárja útján közölte a világsajtó képviselőivel, hogy dolgvágezetlen hagyja itt Európát, mert a kölcsönnyújtások idejét elérkezettnek még nem látja, a közép-európai valuták új zuhanása jelezte, mit jelent az a Morgan, aki jött, látott — és Európát gondjaival magára hagyta.

A sajtó, amely utja minden résslettől tudott valami intimtést, egy dolglórról hallgatott, szinte pártkülönség nélkül: senki se hasznáta fel Morgan itt tartózkodását arra, hogy ennek a ma legjelentősebb amerikai nagyvagyonnak keletkezéséről és fejlődéséről írjon. Meyers írta meg eleven tollal az amerikai nagyvagyonok történetét. John Pierpont Morgan, annak a Morgannak atyja, akire most mint Európa sordöntőjére tekintenek, ebben a történetben nagy szerepet visz. A Morgannok fellépése az amerikai vasutspékuláció alakulására vált először nagy jelentőségűvé. Sikerült neki az amerikai vasutársaságok részvényeiből felgyűjtött nagy értéktömegeket akként csoportosítani és döntő pillanatokban mozgósítani, hogy ezzel a maga vasutai számára biztosította az uralkodó állást a szén-szállítások körül.

A vasutai révén vált így Morgan a szénpiac uralkodójává akként, hogy a Morgann-csoportjához tartozó bányák szállítható legolcsóbban szemüket a fogyasztóhoz. Így lett Morgannból „szénkirály”. A Morgann szerenésje korántsem jelentette egyben az amerikai fogyasztó szerenésjét is. A szénkirályság disze és hatalma az amerikai szénfogyasztóknak évenként és tonnánként egy és egy harmad dollárba került. Ennyivel drágul a szén akkor, amikor Morgan olcsóbban tudott szállítani.

A Morgann-karrier második kimagasló fordulójához szintugy nem fűződik széles néprétegek jóléte és áldása. Amikor Morgan a vasutvonalak ezer kilométerjéi fölött egymásután ragadta magához a hatalmat, „az egésszéges tarifapolitika biztosítására” létrehozta az összes vasuti társaságok nagy karteljét. Ennek a kartelnek a létrehozása és működése az amerikai méreteket is eltorpító óriási szarok manóver volt. Pierpont Morgan mint nagybankár egyenesen belokényszerítette a kartel tésztől huadózó vasuti társaságokat is az új alapításba s elérte ezt azzal a minősítéssel szarolással, hogy a vonakodó vállalatokat egyszerűen azzal fenyegette meg: részvényeiket ellenkező esetben a piacon jegyezni nem fogják. Morgannak módja is volt ezt a fenyegetőzést bevaltani, mert abban az időben már Amerikának legerősebb nagybankárja volt.

Már csak egy lépés választotta el Morgant az amerikai gazdaság teljes leigázásától. Ezt a lépést Morgan az acéltröszt részvénytömegeinek felvásárlásával tette meg. Andrew Carnegieől az acéltröszt fölötti uralmat „az acélkirályság” koronáját Morgan — 447 millió dollárért ragadta magához.

Életlehetőségek ezrének meg ezrének rombolása teszi emlékeztetéssé azt a meredek utat, amelyet Morgan megjár, míg a csuesra felért, amelyről az új világ szonén, acélján és vasutikálósatán uralkodik. El lehet képzelni mit fog hozni neki az a jótémény, amelylyel Európát a legkedvezőbb pillanatban „fölsegíteni” fogja.

— Megnyit a londoni nemzetközi sakkverseny. Londonból jelentik: A nemzetközi sakkversenyt Bonar Law ma ünnepelesen megnyitotta. Az angol alsóház 250 font díjat juttatott a versenyre.

Somogyi leplezte

A Lsnd...

szógal a kormány és... A te... tünést kelle... galása, s... gyap kine... Landau... tudja est... taljessen is... mondotta e... agot, aki... traja el, b... tante kosa... döntött, fo... formátor n... támadt a k... Landau... főbadnagy... szeg tegje... E a... tott ki, me... Sefosik I... hogy 6 gy... Bacsó Bl... e a fette... merényl... a sandora... fel nem t... Ezután... orvostan... Landau A... gabását... emberől... ellen haj... értesült, h... sereggyal... fejlejtetés... hogy a v... és ott vár... ment jegy... amikor v... hallotta... kiáltásait... tuda mi... sem talált... a kelenfö... Széne... tartozóival... panas-kod... állandóan... jék és test... be. A fa... Erger-Ber... ben Doba... egy meg... Oda... még ma... Landau... zokogva... masta D... fivérét.

— Ar... Landau... láttam, h... tokkal v... az ülege... után Dar... és folyto... miniszter... halálának... ket tudo... Landau... magas... priocore... tele volt... felöltöje... vértől... állítólag... Nem bir... közé be... tett drág... nemesak... misnak n... származh... mert éde... festvére... nem volt... Fehát... létező s... Elnöl... tartozik... Land... niszter... az iratok... nagy vis... terre... Elnöl... Land... A lát...

Megnyit a FRENKEL-áruraktár Strada Aprinjoarelor (volt Gyufagyár-utca) 13. szám. 1847
Legelőnyösebb feltételek, legmagasabb lombardok. Ritűnő száraz helyiségek, pincék nagy befogadóképességgel. Vasuti vágány. Telefon 401, 290.

Morgan, a üdvözülteje?

on fejlődése ré. „Európa jéről“

tudósítójától —

Amikor a Morgan ny hétélt titkárja sjtó képviselőivel, hagyja itt Euró- rojtások idejét el- látja, a közép- zshasna jelezte, an, aki jött, látott vsi magára hagyta. ja minden réssle- timitást, egy do- pártkülönbség suálta fel Morgaa, hogy ennek a erikai nagyvgyon- fejlődéséről írjon. eleven tollal az k történetet, Joha nak a Morgannak nt Európa sora- ebben a történet- viz. A Morgannok i vasutaspeknlése ör nagy jelentő- aa amerikai vasut- reiből felgyűjtött akként csoportai- kban mozgósítani, vasutai számára dó állást a szén-

vált így Morgan a á akként, hogy a tartozó bányák óban szentüket a Morgannból „szén- zerenesége koránt- ben az amerikai jét is. A szem- talma az amerikai venkint és tonnánt- ad dollárba került. nán akkor, amikor előt szállítani.

er második kima- intagy nem füző- gek jöle és áldása. vasutvonalak ezer gymásután ragadta „az egészséges tására létrehozta saságok nagy kar- nek a létrehozása erikai méreteket is lé manóver volt. t nagybanár egye- ette a kartellrés- társaságok is az e ezt azkal a miné- hogy a vonakodé nem azal fenyegette ellenkező esetben a n fogják. Morgannak fenyegetőzést be- az időben már sebb nagybankarja

épés választotta el ai gazdaság teljes lépést Morgan az megének felvásár- Andrew Carnegietől ralmat az seél- t Morgan — 447 adta magához. erének meg ezré- i emlékeztessé azt helyet Morgan meg- felért, amelyről az álján és vasutáló- lehet képzelni mit a jöletmény, amely- kedvezőbb pillanat- ogya.

londoni nemzet- Londonból jelen- közti sakkversenyt unepélyesen meg- alsóház 250 font ersenyre.

3. Szám. 1347 Telefon 401, 290.

Somogyi gyilkosának bátyja leplezte le Landau kínóit

Az Uj Kelet tudósítójától

A Londen-per újabb borsalmakkal szögél a fehér terrort legadó kuruz- kormány és a tájékozatlan külföld szá- zára. A tegnapi tárgyaláson nagy fel- tünést keltett Landau Elemér kihall- gatlása, aki pontosan elmondotta, ho- gyan kincstár és éltek meg az öreg Landau. A bíró kérdéseire, honnan tudja ezt, kijelentette, hogy az esetet teljesen ismerő ember kereste fel és mondotta el neki részletesen a gyilkos- ságot, s kinek nevét azonban csak akkor árulta el, ha kényszerített rá. A bíróság tén- kénszerre volt vissza és úgy döntött, hogy a tanút felszólítja az in- formátor megnevezésére. Nagy mozgás támadt a közönség körében.

Landau Elemér: Sáfesik György főhadnagy kerestett fel, a nemzeti had- sereg legja.

És a leplezés nagy ingalmat vál- tott ki, mert Sáfesik György bátyja Sáfesik Lászlónak, akiről tudni ismert, hogy ő gyilkolta meg Somogyi Béla és Bacsó Béla szocialista bírapiékat és a létező az Erzsébetvárosi bomba- merénylőnek is, Budapesten sétál, de a rendőrség azt jelentette róla, hogy fel nem található.

Ezután megkezdik Landau Ernő arvestanhalgatóinak, a meggyilkolt Landau Adolf emlékosztályának a kihall- gatását. Előadja, hogy egy iszaki emberől hallotta, hogy a gyilkos bátyja ellen bejárt skarsnak indítani, majd érte, hogy kormányzóért és had- seregvezetőért című nagybátyja ellen feljelentést tettek, s az erre elhatározta, hogy a vadak tisztizásáig Bécsbe megy és ott várja be a fejleményeket. Ő el- ment jegyet váltani a hajóállomásra és amikor visszafelé jött, egyszer csak hallotta Landau Géza kétségbeesett kiáltásait. Közben a hajó elindult, nem tudta mi történt, hozzátartozóit sehol nem találta, csak másnap értesült, hogy a kelenföldi laktanyában őrizik őket.

Szűnő után elmondja, hogy hozzá- tartozóival való találkozásakor Géza panaszkodott, hogy Dobo a katonákat állandóan isgatta arra, hogy őket ver- jék és testüket maró folyadékkal kenjék be. A fal mellé állítva fállábon az Erger-Bergert kellett énekelnük. Köz- ben Dobó kimutató az udvarra, ahol egy magas fa állott.

Oda néztek, — azólt Dobo — még ma ott fogják lógni.

Landau Ernő az első felszólítására zokogva mondja el, hogyan bántal- mazta Danzky nagybátyját és munká- siverét.

Amikor legelőször találkoztam Landau Adóffal, felemelte az ingét és látam, hogy a teste nagy fekete fol- tokkal volt tele és a lába csupa seb az ütélektől. A miniszter rendelete után Danzky újból bántalmazta őket és folyton hangosította, hogy itt nem a miniszter az ur, hanem ő. Landau halálának körülményeiről a következő- ket tudom: Az ablakács, olyan magas volt, hogy az öreg s deszka- pászra állva sem érhetto el. A cella tele volt vérral. Landau Adolf ruhája, felöltője, kabátja, nadrágja osepgett a vértől. Landau Adolf a cella ajtajára állított egzekút a bucsusorokirtja fel: Nem bírom tovább az életet. Nagy fal- kőzé bezárva bucsusoroktólék sere- tetl drága anyám és nővérem. Az irást nemcsak én, de az unokafivérem is ha- misnak mondja. A bucsusorok nem származhattak az öreg Landau kezétől, mert édesanyja még 1920 ban meghalt, testvére pedig az édes apámon kívül nem volt.

Tehát azok, akik kivégezték, nem létezó személyektől bucsusoroktálk el.

Elnök: Mindaz, amit elmond, nem tartozik ide.

Landau Ernő: Amikor Schröter mi- niszter napok mulva intézkedett, hogy az iratokat küldjék hozzá át, egy főhad- nagy visszautazta, hogy fűtyöl Schrö- terre.

Elnök: Ezt kitől tudja? Landau Ernő: Bérczy századostól. A tárgyalást holnap folytatják.

Jorga Miklós kitart új állás- foglalása mellett

Változott a kormány munkaterve. Decentralizált közigazgatás készül

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az ellenzék körében még mindig érdeklődéssel tárgyalják a nemzeti párt és Jorga Miklós elavodásának követ- kezményeit és megállapítják, hogy Jorga új állásfoglalásának közvetlen eredménye a nemzeti párt és a paraszt párt fuziója lesz. Jorga, aki ennox (pen az ellenkezéjét akarta elérni, természet-esen nem vállalja az új politikai ala- kulásért a felelősséget és nyilatkozatai- ban és hírlapi cikkekben igyekszik meg- magyarázni igazát. Főleg az ellen véde- kezik a mindig ingátag pártvezér, mintha ő a kormányhoz közeledett volna és pártjának ellenzéki jellegét már csak formailag tartja fenn. A „Neamul Ro- manee“ legutóbbi számában Jorga a következőket írja:

A mai kormány diktatórikus nton jutott hatalomhoz, hogy megoldja az ország súlyos gazdasági válságát. Fel- adatát oly magasrendűnek tartotta, hogy ennek megoldására minden tör- vénytelen eszközt alkalmaznak talált. Brktianusok minden fáradozása azonban hiábavalónak bizonyult, a hangoztatott „erős pártszervezet“ ellenére is. A költéségetés siralmas, az elnöletben jól elgondolt konszolidációs munka, a gyakorlatban esedőit mondott, a kö- zigazgatásban nagyobb az anarchia, mint Averoson idején, a loi pedig a legalacsonyabb árfolyamra zuhított. A közvélemény ezután nem hisz már a csodákban. Várja, hogy megfelelő pillanatban a kormány vonja le a nem sikerült vállalkozás következményeit és távozzon. Az ellenzék, amely csak buk- tatni akar bárkivel és bármily eszkö- zökkel, már most felvonul, amikor a kormány kérésének folyamata még nem ért véget Szerencsére — írja Jorga — van más ellenzék is. Olyan ellenzék, amely megvitatja a szövetségeseit, komolyan mérlegeli az eshetőségeket és nem ismétli meg a hibát, amelyet a liberálisok 1920-ban követtek el. Nem

veszi át a hatalmat, míg be nem bico- nyította az uralkodó és az ország előtt, hogy jebbat és többet tud, mint elődje. Ehhez az ellenzékhez tarto- znak mi — fejezi be cikket Jorga — és nem dolgozhatunk együtt azokkal, akik nem osztják ezt a felfogást.

Az „Epoca“ a Jorga Maniu afférről

Az „Epoca“ foglalkozva a „Lupta“ és az „Adeverul“ polemikájával a Jorga- Maniu afférről hírlapilag megállapítja, hogy a két párt között távolról sem történt oly mérvű szakadás, mint azt az „Adeverul“ és „Gazeta Transylva- niei“ nyoma hiszi.

A „Gazeta Transylvaniei“ — írja az „Epoca“ — nem a legkompetensebb nemzeti párti organum. A brassói lap mögött csak néhány baloldali erdélyi politikus áll, akik már inkább a pa- rasztpártihoz tartoznak, mint a nemzeti pártihoz. Közeli események fogják ezt igazolni, amelyek meg fogják világítani, hogy Maniu és Jorga mint politikusok is jóbarátok maradtak.

A kormány megváltoztatta munkaprogramját

A kormány az évi ülésükön az alkotmány-reform előtt eredeti tervétől eltérően más fontos javaslatokat terjeszt a parlament elé.

Bukaresti távirat szerint Duna kül- ügyminiszter a bánáti és mehedintzi jegyzőknél Szeverinben tartott kongresszusán kijelentette, hogy a kormány a parlament évi ülésükön feltétlenül tető alá hozza a

közigazgatási reformot, a de- centralizáció elve alapján,

amivel ép az erdélyiek kívánságának tesz eleget. A külügyminiszter elismerte az állami tisztviselő helyzetének súlyos voltát és megígérte, hogy a kormány figyondja lesz ennek megváltoztatása.

A belügyi reszort visszahelyezéséhez

A belügyi kormányhoz közelálló körökből vesszük a következő sorokat:

A kormány a hatalom átvétele első heteiben az egységesítés jelszava alatt az erdélyi reszortok feloszlásával akarta megkezdeni az unifikálás mu- ködjét. Nem akarjuk fessegetni, politikai, közigazgatási, vagy magasabb állam- egységi szempontok vezették-e a kor- mányt ebben a munkájában és szivesen koncedáljuk, hogy közérdek lebegett a szemek előtt, amikor tisztviselők elbo- csátásával az államháztartáson skart könnyíteni.

De ez csak egyetlen szempont és nem a legnépszerűbb, nem is a leghu- mánusabb. A másik szempont az volt, hogy az egységesítésnek intézményes formát kell adni a reszortok eltávolítá- sával. Azonfelül a helyiségekre is szükség volt ebben a lakásinoság vá- rosban, még ezenfelül ugy ekozedtek Bukarestben, hogy a reszort eltávolítá- sával az ügyek is megosappannak, mert kétszer is meggondolja az, aki Buka- restbe akarja vinni a dolgát, hogy egyáltalában ügyet csináljon e helyő.

Ezek a megfontolások gyors ese- lekvésre ösztönélték a kormányt, bár az első időben tapogatózóssákkal, zök- kenésmentes átmeneti igyekezetekkel akarta célját megvalósítani. Egyszer ugy volt, hogy új vezetővel az éln megmarad a belügyi reszort, máskor, hogy red- kálják a személyzetet, egyes osztályokat feloszltnak, másokat helyeznek a helyébe átcsoportosítanak, rendezkednek. Az egyensúlyt soha nem lehetett meg- tartálni. A derék és széles látókörű Vararin elég jóindulatlan és az erdélyi érdekek figyelembevételével akarta a

juk meg, hogy jónéhány kitűnő munka- erő közben ugy helyezkedett el, hogy semmi kedve többé visszajutni a bel- ügyhöz. Kipró ált kitűnő embereknek, akik új pozíciójukban is nagygyorsan megállják helyüket, nem lesz kedvük többé az állam szolgálatában keresni kenyérüket.

Mindazonáltal üdvözölni kell a kor- mánynak ezt a belátását. Nem kell tar- tani túlzott regionalizmustól, ha a bel- ügyi reszort ismét itt van, még akkor sem, ha hatáskörét kibővítené. Egy tisztára adminisztrációs szervezet min- dig megtudja tartani azt a szilárd tár- gyilagosságát, amelyen a politika hul- lámverései megtörnek.

A német gyilkosok kitüntették a Héjjas- családot

Nem tárgyalnak a románok behívásáról

— Az Uj Kelet munkatársától

Budapest, augusztus 2. A ma- gyar p litika eseményei háttérbe szo- rulnak a Héjjas-család kiüntetéséről elterjedt hírekkel szemben. Tegnapi ugyanis Héjjas Ivánnal megjelent a Nemzetiszécsi Német Katonák Szö- vetségének egy küldöttsége, hogy át- nyújtsa neki az egyesület érmét, pi- ros fehér-fekete szalagon a kardok- kal. Tudjuk, hogy ez a nemzeti ka- tonák szövetsége egyike volt azon- nak a titkos egyesületeknek, smelyek politikai gyilkosságok előkészí- tésével és végrehajtásával foglalkoz- tak. Németországban minden tisztes- séges ember „Möderzentrale“ néven ismeri ezt a maffiát. Az egyesületet Rathenau gyilkossága után a német kormány feloszlatta, vezetői azonban működésük színterét a reakció más centrumaiba helyezte át, elsősorban Magyarországra, azután Bajorországba.

Héjjas Ivánon kívül az egyesület nagy érmét megkapták a többször- te gyilkos atyja Héjjas Mihály és két fivére Aurál és Tibor is. A lapok megemlítik, hogy ezt a szövetsé- séget amelyet most kitüntetések csa- togatásával tartanak ébren, Luden- dorff és Erhardt alapították. A szö- vetség állandó érintkezésben állott a Hollandiában élő volt német csá- szárral, akinek állandóan jelentést tettek a titkos reakciós szövetség működéséről.

A magyar nemzetgyűlés tegnapi ülésén ismét Hébelt Ede szocialista szólott fel. Követelte az internáltak ügyében hozott különböző hatóságok döntéseinek felülvizsgálását. Bárme- lyik vidéki szolgabíró internálásra ítéltetett teljesen ártatlan embereket, akiknek ügyét senki felül nem bírálta és akik hónapok óta szenvednek ár- tatlannul az internálási pokolban. Szó- nok szövéttette és őlesen kritizálta az efejta bírói ítéleteket is, amelyek szintén a gyűlölet szellemének kö- szönhetik létrejöttüket.

Daruvári igazságügyminiszter ere- lyesen és szenvdélgesen tiltakozott a bíróságok ítéleteinek bírálatá ellen.

Ujra kapható

Fényes Samu mélységesen zsidó regénye

Jidli első változása

Ára 33 lei

Uj Kelet könyvosztálya

Cluj, Str. Baron L. Pop 10.

UJ! Megnyilt UJ!
Clujon a Bolyai-utcában
ROSMANN MIHÁLY
szűcsműhelye
ahol minden e szakmába vágó munkát legújabb divat szerint ju- tányosan és pontosan eszközöl.
1387

HIREK

Két zsidó

Kint a cserkészszoborban egy fekete szabályos nyurga férfit láttam folyton nagy elfoglaltságok közepette és erről az emberrel a tábori élet leírása során megfelleltem. Azóta valóságos nyugtalanító ez az ember. Ha visszagondolok a néhány kedves órára ott kint isten szép kertjében, mindenkor megjelenik előttem Klein Jicchok, akit M. Zóborgról hoztunk a sakternek a fiúk közé.

Este kint az erdőbe és egy noszogatója a táborhelyre a fúkat.

— Jöjjenek imádkozni fiúk! Meddig akarnak kint andalogni? Maariv ideje is elmúlik. Nem értem, hogy lehet élni imádkozás nélkül.

Napokig kukorica-kenyérre és árokviszen élni, azt még meg lehet valahogy érteni, de imádkozás nélkül? ...

Bizonyára így gondolkodik Klein Jicchok, aki frontkatona volt, őrmester évekig, kétszer meg is sebesült, mindig odavezényelték, ahol nem volt mit enni és inni, nyilván, hogy kísértésbe ne jöjjen. Főlevalói megkönyítettek számára a vallásos életet. Tiszta áll isten előtt, mint ama próféta, aki így büszkélkedik:

„Ime, dög és széjjelszaggatott állat husát nem ettem és számat nem érintette ronlott hús is.”

S hogy vigyázt az ételbeli ritusra! Maga sóta a húst, maga távolította el a feles edényt a zsírostól, maga öntötte le a kútnál hűtőor egy más után, hogy a legrejtettebb húsredőkből is kikergesse a vért. Ő szorgoskodott mindenfelé, ahol a vallásosságának érvényét kell szerezni, ő főz, ő dolgozik és azon a napon, amikor kint voltam, ebéd után egy kisfiú loholt az asztalunkhoz:

— Pzranosok testvérek, a sakter arra nem jutott ebéd!

Mindenkire jutott, csak a sakter arra nem.

Az asztalánál nagy megrökönyödés és esodálkozás. Én nem esodálkoztam. Ő sem.

Rámosolyogtam. Visszamosolygott. Láttam, ismeri az embereket.

A másik zsidóval itthon volt találkozásom. Tegnap. Merosvásárhelyről jött ide italmérési ügyben és eljárta vele a hivatalokba. Őszes szakáll volt, kemény járása, a füle körül sűrű pamacsban a pajesza. Ferencz Jósefnak hívják: nem magyarosított név. Ő is őrmester volt.

— A jó isten megsegített, hogy soha nem jutottam olyan helyzetbe, hogy tréflit keljjen ennem — mondta olyan boldogan, mintha a főnyereményt ütötte volna meg.

Raggelre találkozót adtam neki a kávéházba. Először habozott, de megmagyarátam neki, hogy héjjába főtt tojást rendelhet. Ez ellen a szadegorai rebbenak sem lehet kifogása.

— No ja — mondta — talán.

A megállapodott időben nem jelent meg a kávéházban, kint a helység előtt sétált.

— Azért nem megyek be, — mondta elröstelkedve — mert kérem szépen, a tojást megessi az ember, ehhez kenyér kell, a kenyérhez mosakodni, aztán imát mondani muszáj. Kérem, ez egy kompikált dolog. Én csak az egyenes dolgokat szeretem.

Hosszu, körülményes uton-módon jól elintéztük az igazságtelenség ügyét.

Negyon megörült neki, de úgy mógse, mint annak, hogy kikerülhet a kávéházat. (sz. l.)

— A jasiit egyetemi tanárok ragszokodnak Steréhez. Bukarestből jelentik: A jasiit egyetem tanári kara újból ülést tart Stere visszahívása érdekében. Hir szerint a kar ragszokodik ahhoz, hogy Sterének visszaadják tanszékét.

— Nagy eszfések a regátban. Bukarestből jelentik: Az országos meteorológiai intézet jelentése szerint a legutolsó napokban kiadós eső esett Munteniában, Moldva déli részén és Beszarábiában.

— A nagyváradi ortodox polgári és elemi iskolák jubileuma. A nagyváradi ortodox izraelita hitközség polgári és elemi fiú és leányiskoláinak évidei értesítője előljárójában Biró Márk igazgató beszámol az iskola huszonötévi múltjáról. Érdemes, hogy Nagyváradnak már 1786-ban jól szervezett elemi iskolája volt, amely azonban 1815-ben megszünt. 1830-ban újra felélesztették, a szabadságharc után azonban a hitközségi iskola szűnt meg, 1855-ben ismét négyosztályos fiú és négyosztályos leányelemi szerveztek, de ez is 1869-ben a hitközségi életben dúló viályok következtében bezárult. 1882-ben Fuchs Mór főrabbi erélyes kézzel látott hozzá a hitközségi zsidó iskolák feltámasztásához, amiben Gabel Jakab igazgató volt lelkes támogatója. Azóta az iskola 1892-ben új épületet is kapott jó felszereléssel és különben képzett tanárokkal. Az 1921-22 tanévben az elemi leányiskolát háromszáz, a polgár leányiskolát 262 növendék látogatta. A fiúiskolák növendékeinek száma 243.

— Betiltották a budapesti békegyűlést. Budapestről jelentik: A békeszövetségek nagygyűlését, amelyet a régi képviselőházban akartak megtartani, a rendőrség betiltotta. A gyűlés főnöke Reinprecht Antal képviselő és Halpál Béla budai református pap lettek volna.

— Cserélik a foglyokat Rigából jelentik: Turkesztani foglyok és Oroszország különböző vidékein visszamaradt hadifoglyok július harmadikán kieserlére Rigába érkeztek.

— Vasuti szerencsétlenség a regátban. Orsovából jelentik: Poarta állomás közelében a 2102 sz. tehervonat összekötözött egy magánosan szágudó mozdonyal. A tehervonat mozdonya és nyolc kocsija összetört. Emberéletben nem esett kár. Azt hiszik, hogy a mozdonyt bűnös kezek indították a nyit pályára.

— Jó az orosz termés. Londoból jelentik: Az angol kormány értesülése szerint Oroszország esidei termése jó, mindamellett nem elegendő az éhség teljes leküzdésére. A segélyezést vezető társulatoknak továbbra is munkában kell maradniok.

— Akció a bécsi zsidó diákok tanulmányi támogatására. Dr. N. Hajek és dr. O. Marburg professzorok a aláírásával felhívást közöl a bécsi zsidó főiskolai hallgatók egyesülete. A lendületes szívbemarkoló felhívást alább közöljük: Bécsben nyomorgó szegény zsidó testvéreitek, a jövő zsidó társadalom gerince, fordítják panaszos arcukat felétek. A világháború poklát elzenvedve, ide evetelt a sors egy megtört, a fiatal évek gyermek-baldogságtól is megfosztott csapatot, hogy feltörje magát, tanulmányait befejezze és majd annak idején értékes dolgozzék. Ti, akik jólétben, terített asztal mellett élvezitek a zsidó családi élet boldog meghittaságát, ne feledkeztek meg a nyomorral küzdő bécsi diákokról és tegyétek lehetővé számukra, hogy munkájukat szorgalommal, beülettel, de fojlatagó nyomor nélkül végezhessék, hogy majdan a zsidó társadalom örömeire és dícsőségére vájjanak. Legyetek azon, hogy ez a lelkes zsidó fiatal-ság ne roppanjon össze harcában, tegyétek, hogy nyomorúságuk, nehéz anyagi helyzetük szívből jövő adomá nyotok által enyhítve legyen.

A felhíváshoz a bécsi egyetem két tanára ezeket a sorokat fűzi:

Alulírottak legmelegebben támogatják ezt a felhívást, amely nagyszámu szorgalmas és törekvő zsidó főiskolai hallgatóknak akarla lehetővé tenni, hogy tanulmányait folytathassák és befejezhassák. Wien, 1922 július 18. Prof. dr. O. Marburg, Prof. dr. N. Hajek, a bécsi egyetem nyilv. rendes tanárai.

— Nem szabad a vonatok tetején utazni. Bukarestből jelentik: A CFR. vezérigazgatósága a sok szerencsétlenségre való tekintettel szigorúan tiltotta a vonatok tetején vagy lépcsőin való utazást. Az ellen-szegülő és leszállítják a vonatról és bíróság elé állítják.

— Bérmozgalom a Prahova völgyében. Bukarestből jelentik: A Prahova völgyi petróleummunkások memorandumot nyújtottak be a vállalatok igazgatóságaihoz, amelyben bér-emelést kérnek.

— Butorok és értéktárgyak hazahozatala Magyarországból. Beszterceből jelentik: Az erdélyi német szász néptanács tavaly akciót indított arra, hogy a Magyarországon maradt erdélyi honosok butorát és értéktárgyait különbözőbb és körülményesebb utánjárások nélkül lehessen Erdélybe hozni. A tanács az előkészületeket befejezte és eljárt azokon a hivatalos helyeken, ahol ezt az akciót sikerre lehetett vezetni. Aki tehát Magyarországról ide akarja hozatni butorait, helyi hatóság által kiállított bizonyítvánnyal tartozik igazolni, hogy a háború előtt Erdélyben vagy Romániának valamelyik régi Magyarországból idecsatolt részén lakott. E bizonyítvány birtokában a néptanács saját hatáskörében intézi el, hogy a butorok és értékek minél előbb rendeltetési helyükre jussanak.

— Jelentkezzenek a romániai zsidó főiskolai hallgatók. Az örómániai, erdélyi és bánáti zsidó főiskolai hallgatók gazdasági egyesületének vezetősége felkéri mindazokat a zsidó főiskolai hallgatókat, akik tanulmányaikat a bécsi főiskolákon szándékozzák folytatni, címüket sájat érdekükben az egyesület titkárnál bejelenteni sziveskedjenek. Schwartz Jenő Cluj, str. Cotita 1. sz.

— Védekezés a görögországi kolera ellen. Bukarestből jelentik: Arra a hírre, hogy Görögországban több kolera- és csuhaszet fordult elő, a kormány elrendelte, hogy görög hajók csak Konstancában vagy Szulinában köthetnek ki.

— Az angol cionisták évi konferenciája. Londoból táviratozza a J. C. B.: Az angolországi cionista szervezet esidei konferenciáján dr. Weizmann és Szokolov a Ruthenberg-terv hatáshoz anyagi támogatása érdekében szót emelt. Ruthenberg maga is felszólalt és többek között hangoztatta, hogy pusztán mérlegelésekkel és tanácskozásokkal nem elégszik meg. Az angolországi cionistáknak kötelességük a terv végrehajtásában egy meghatározott összeggel részt venni. Ha a legutóbbi két esztendő alatt — ahelyett, hogy a mandátumról vitákoztak — néhánymillió fontot investáltak volna Palesztinába és néhányezer zsidót telepítettek volna ki, akkor ma sokkal jobb feltételek volna ott. Épen ezért apóllák az egész világ zsidóságára, hogy azt a tőkét, mely az ő területnek keresztülvitelére szükséges, szerezzék meg, mert Palesztina több mint köznap alkalm a politikai vitákra.

— Megnyit a német köztársaság-párti diákok kongresszusa. Berlinből jelentik: Jénában megnyit a köztársasági diákok kongresszusa.

— Meghalt az adernalin főltalója. Newyorkból jelentik, hogy a japán kémikus Josiichi Takamine, hatvanhárom éves korában meghalt. Az amerikai lapok a japán tudásban az adernalin főltalóját ünneplik. Az adernalin a juhok veséjéből nyert kivonat, mely igen fontos gyógyszer és vérzéscsillító tulajdonsága révén a sebészetben is nagy szerepe van.

— Zsidó könyvudonságok. Az Uj Kelet könyvudonságok érkeztek: Max Nordau: Die Tragödie der Assimilation (kötvé) 10 lei; Max Nordau, Israel Zaagwil, Otó Warburg: Theodor Herzl und der Judenstaat (kötvé) 12-50 lei; Ingenieur Josef Tschler (Städtebaus-Jaffa): Die Zukunft der Jüdischen Heimstätte (Der Wiederaufbau der Landes Israel) kötvé 18 lei, fűxve 12 lei.

— Rablótámadás egy vonat ellen. Vazóbból jelentik: A lengyel határ közelében rablók támadtak meg egy vonatot, amelynek utját eltörölték, úgy hogy szkiaklott. Az utasokat, kik közül számosan meghaltak és sokan megsebesültek, kifosztották.

— A szovjetkormány eladja műkincseket. Berlinből jelentik: Az orosz „Pravda” szerint a szovjetkormány az orosz műkincsek eladásával akar szorult helyzetén segíteni.

— Tízezer utas a levegőben. Párisi lapok jelentik: Franciaországban a kereskedelem szolgálatában álló repülőgépek az elmúlt év folyamán oly nagy távolságu utat tettek meg összesen, ami az egyelőtt hatvan ezer utasnak felel meg. Ebben a nagyméretű légitforgalomban aránylag kevés szerencsétlenség történt. Csupán minden nyolcszáz repülésre esett átlag egy egy rendellenesség. Negyven ilyen esetben tizenegy haláleset és hat sebesülés történt. Az utasok száma az elmúlt évben több mint 10.000 volt, a podgyász és a levelek súlya pedig meghaladta a 175.000 tonnát. A forgalmat 236 gép bonyolította le, amelyek együttvéve 80.000 léóerőt képviselnek. A különféle légitforgalmi vállalatoknál alkalmazott pilóták száma szász.

— A halottas kamrában érred fel. Ujvidékről jelentik: Schwartz József pincér a napokban annyira leitta magát, hogy hirtelen összeesett és percekig mozdulatlanul feküdt. A mulató vendégei azt hitték, hogy meghalt és az odaérkezett mentőket felszólították, hogy vigyék a halottas kamrába. Délután a részeg pincér nagy mámorából felébredt és osodálkozásal látta, hogy felravalozott halottak társaságában van. Azt hitte, vidám társai megtreffáltak, felémelte a deszkakaporsó fedelét, nyugodtan kizászott és a kamrában lévő szublimátóval kezét és arcát jól megmosta. Asután, mint hogy a zart helyiségből nem tudott távozni, fellármázta az őrt, aki meglátva a feltámadt halottat, ijedten összeesett. Schwartz József pedig gyorsan elhagyta „halála” színhelyét.

— A politikai irodalom szenzációja Garami Ernő könyve: Forragó Magyarorszag. Ez a könyv mélyen belevilágit az utolsó évek nyugtalanságiba és feltárja a magyar forradalom titkait. Ára 66 lei. Megrendelhető az Uj Kelet könyvudonsztyától.

* 1905-ben alapított zsidó internátusban elhelyezést nyernek nyilvános és megán polgári gimnáziumi tanulók, kik kellő felügyelet alatt minden tárgyban individuális oktatásban részesülnek. Román, héber, német, francia és latin nyelvekben alapos tanítás. Carei-Mari (Nagykároly) Str. Gh. Baritiu 5. Nagy József orth. ig. tanító.

— És a meggörbedt kiegyenesedik. S. J. Agnon gyönyörű héber regénye Sas László fordításában magyarul is megjelent. Az igaz-vegrig zsidó regény, amely a Kadima kiadásában megjelent héber írók sorozatának első kötete, az Uj Kelet könyvudonsztyánál megrendelhető. Bolti ára 30 lei, előfizetők 25 leiert kapják a csinos kiállítású könyvet.

* Lakók, háztulajdonosok figyelmébe! Az új lakbérieti törvény hiteles magyar fordítása szakszertő magyarsáttal ellátva kapható a Fraternitas nyomdában, Uj Kelet kiadókivatalában (Brassai-utca 10), minden könyvkereskedésben és az Uj Kelet összes vidéki elárustóinál.

A Zsidó Nemzeti Alap országunk főkéjét akarja népünk köztulajdonába visszavásárolni, (akié a föld, azé az ország!) a Keren Hajjeszód a fejlett európai állami élet alapjait akarja lerakni e viszszaváltott földön, a Tarbut-Kulturalap pedig a sivatagvándorlás nevelési alapja

Zilahi központi pálinkafőző
teljes felszereléssel

eladó vagy bérebeadó.

Esetleg haszonrészesedéssel társ keresztek. Ertekezhetni az Ipar és Kereskedelmi Banknál Cluj, Deák Ferenc-u. 39. 4332-1

Legelőnyösebb feltételek mellett a leggyorsabban, bel- és külföldre átutalásokat a Banca Generala a Taril Románesti, Cluj, Plata Unirii 11. eszközöl. Idegen pénzeket vesz és elad. Telefonszám 110. 4124-1

Beszélgel ranival, emigr

Mogyar
mem
egy

Bécs m
és Keleten
politikai e
mozgalma
berekiket és
tozra. A
törlemes,
fér egymás
és világné
városi kávé
ga ó vend
éssel be
jaik tartak
az ilyen d
jének anan
séhírek t
egy-egy
Dnyesztor
másik talá
rás. Ott t
akrán sz
alílisták
Party dele
clenő ó tan
fő ótaps
fő júni.
Az új Eur
nyelvzavar
sírása han
Ezek a
önkéntelen
höz aszta
domat viz
méltó turk
ségben sen
Az öreg
újságot ol
leg bosszan
nem bírja
— Teas
maecdon k
ez még így
— Mié
lédve.
— A m
háboru elő
volt. Ezt ő
ember. Az ő
és szerződ
semmit sen
— Hát
képzelnai a
kolom.
— Kére
— itt nem
Nzel a P
származás
sta foglal
nalmányan
meggyőződe
egyedül h
E vélemény
a lapok hir
Fűtöppel,
időző képe
népszóvetsé
doni tanács
emlékirat k
ber vagyot
feltehető
versengéséb
és javasla
gárokkal is
esakis azt a
saccedóniai
legkielégítő
Etnográfiai
cedónis lak
ket kivéve,
A közbéke
sét épanug
dón népség
mértékben
évtizedek o
Évlogikailag
megnyugtató
megoldást
döntése hoz
szandátumai
Bredményét
autonómiájá
alapotás a
ról is mutat
dóság. Hisz
hangok is e

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Csütörtök 5 óra: Pestis Florenceben. (Renaissance dráma. Főszerepben Lya Mara. Olcsó helyárakkal.) 7 óra: Pestis Florenceben. (Rendes helyárakkal.) 9 óra: Kerti kabaré. Végrendelet. Ott ki beszél? A nagybácsi. Szabadalmi iroda. (Berky Lili Gőzon Gyula vendégszínházával.)

Péntek: 5 óra: Beatrix. (Társadalmi dráma. Főszerepben: Lya Mara. Olcsó helyárakkal.) 7 óra: Beatrix. (Rendes helyárakkal.) 9 óra: Kerti kabaré. Premier. Szép Salamon Sári. Lerajzolja az embert. Az ideg orvosnál. Tehetség. Új magánéletem. Új tréfák. (Berky Lili Gőzon Gyula főlépésével.)

Szombat: 5 óra: Beatrix. (Olcsó helyárakkal.) 7 óra: Beatrix. (Rendes helyárakkal.) 9 óra: Kerti kabaré. Szép Salamon Sári. Lerajzolja az embert. Az ideg orvosnál. Tehetség. (Ujdonságok másodszor. Berky Lili Gőzon Gyula főlépésével.)

Vasárnap: 3 óra: Dajkák forradalma. (Főszerepben: Ossi Osvalda és Puffi. Le a férfiakkal. (Főszerepben: Wanda Traumann és Wigo Larsen. Olcsó helyárakkal.) 5 óra: Ugyanaz. 7 óra: Ugyanaz. (Rendes helyárakkal.) 9 óra: Kerti kabaré. Szép Salamon Sári. Lerajzolja az embert. Az ideg orvosnál. Tehetség. (Ujdonságok harmadszor. Berky Lili és Gőzon Gyula főlépésével)

A másorra tűzött előadások jegyei előreválthatók a színház pénztáránál.

Szép Salamon Sári, Berky Lillivel. Szereplés ujdonságát mutat be péntek este a magyar színház kabaré társulata. Zilahi egyszerű ujdonsága szerepel a játékrészen Berky Lillivel a címszerepben. Berky Lili kiváló egyszerű feladat vár Nagy Gyulára és Mihályi Lászlóra. A szép Salamon Sári egyelőre pénteken, szombaton, vasárnap és kétfőn kerül színpadra.

Három Karinty tréfa. A pénteki műsorban a szép Salamon Sári kivül három új Karinty-tréfát is bemutatnak. A három ujdonság címe: Lerajzolja az embert, főszerepben Gőzon Gyula, Izso Miklós játssza. Az ideg orvosnál (főszerepben Mihályi, Bálint és Felhő játssza) Tehetség (főszerepben Bálint, Forgács és Táray Bóka játssza.)

A Szinkör mozgóban. Csütörtökön az Ujgyár remekel! A legszebb történelmi dráma, Pestis Florenceben. Főszerepben: Lya Mara. Péntek, szombat, Beatrix, társadalmi dráma, főszerepben: Lya Mara. Vasárnap társadalmi dráma. Vasárnap egyszerű vigjáték műsor.

MOZGÓK MŰSORA:

Urania mozgóban: Csütörtök, péntek az amerikai Pathé-gyár szenzációs mesterműve! A 13. számú szék. Főszerepben: Yvonne Delya és Greythor Hale. Modern kalendortörténet mely egy titokzatos gyilkosság tettesének kikutatásánál, segítségül veszi a legrejtélyesebb, legérdekesebb élelteni erőt, a hipnotizmust. Szombat, vasárnap végtelező bájos Noriák-filmzenemű, Koldus-szeregnő.

Egyetem mozgóban: Csütörtökön Pestis Florenceben, a legszebb történelmi látványosság, melyet csak haladó filmtechnika alkotni képes. Péntek, szombat Beatrix, társadalmi dráma, főszerepben: Lya Mara. Vasárnap két elsőrangú vigjáték.

Felolós szerkesztő DR. MARTON ERNŐ
Hird: MADAMA nyomda és kiadóvállalat R.T.
Szerkesztőségi telefonszám 977.

Eredeti gyári árban
**kötött kabátok,
swetterek,
harisnya és keztü**

Blat!

kötött-szövött áruház
Cluj, Fötér 13.

IFJU KELET

Zöldó Ifjúsági folyóirat
Előfizetési ár egy évre 80 lei.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 48.

Zephier ingblousok

Vászon öltönyök
Tennisz nadrágok 1380

Neumann M.

cégnél, Cluj, Piata
Unirii No. 14. Fötér

Agyag és Vegyipar Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet,
csontszirt, műtrágyát,
szappant, kocsikenőcsőt,
gépszirt, téglát stb.

Vesz: csontot, száraz és vizes
hustást, nyers és olvasztott
fagyut.

Kereskedők és viszontelárusítók figyelmébe!

2 vagon olasz céna érkezett, garantált 400 yardos la. márkák.
Szállítunk legolcsóbb naptárban postal szétküldéssel.

Gutfried és Herskovits

Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

Sörkedvelők

1876

kedvenc itala a fölülmulthatatlan minőségű
világos

Monostori-Sör

és a
barna Apát-Sör

különlegesség
Kapható mindenütt!

SCHÖNBERGER, SPITZ & Co

kötött, szövött, rövid és norinbergi áruk nagykereskedése

Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

GRÜNWALD-ÜVEGCSISZOLDA

ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

ÉPÜLETÜVEGEZÉSI VÁLLALAT

ORADEA-MARE, STR. GERLICZY 16

Tükrök és butorüvegek minden

méret és modell szerint készülnek

NYUGÁGYÁR

Weisz Kálmán, Oradea-Mare, Nagypiac-tér 10. Telefon 905.

kívánatra egyes drbként is bár-
hova gyári áron szállíthatnak
kartámlával, lábrésszel prima
vászonnal 250.—, vászon nél-
kül 150.— lei ellenében 0000

MODERN ÜVEGCSISZOLDA

ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

PÉCHY és TÁRSA

Oradea-Mare (Nagyvárad) Strada Saguna
(Kapusinus-u.) 20. 0000000000000000 1381

készíti a legszebb tükröket
és butorüvegeket minden
méretben és mennyiségben

Ujrafoncsorozás!
Kérjen árajánlatot!

Megnyílt! Schwartz Ignác
könyv- és papírkereskedése
Olcsó árak! Str. G. Baritiu (Malom-u.) 16

1333

MŰTÁRGYAKAT,
szép antik butoro-
kat és zongorákat
a legmagassabb
000 árban vesz 000

GRÁTZ

műkereskedése,
Piata Unirei 8. sz.
Nagyobb vidéki té-
teleknél, — meghi-
várra — személye-
sen kimegyek. 000

Máramarosi Takarékpénztár Rt.

Sighetul-Marmatiei (Máramarossziget)
Alapítva 1898.

Telefonszám 114—111.

Táviratcím Máramarositakarék.

Idegen pénzek vétele és eladása.

Áttalásokat eszközöl a bel- és külföld bár-
mely piacára a legelőnyösebb feltételek mellett.
Betéteket a legmagasabb kamatláb mellett
gyümölcsözlet. Váltak leszámítása és ipari
vállalatok finanszírozása. 1378

Befőttes és ugorkás üvegek

megérkeztek

Eisenstädter Fülöp

volt Lakatos-áruház

Str. Regina Maria v. Deák F.-u. 13.

Footballabda 99.— leltől

Gyermekkosz 350.— „

Rövid, kötött és gyermekjáték áru
nagyban is kapható. 1358

ÁTTALÁSOKAT

a külföld bármely részébe
legsolidabban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt.

Cluj, az Urania palotával szem-
ben. Idegen pénznemek vétele és
eladása, folyó számlák, lombard-
köicsönök, betétek naptól-napig
a legmagasabban kamatoztatnak.
Telefon 1—69 és 7—25.

RT

gás
mérkőzés. Aug.
ésagos mérkőzés
ozik a két régi
sjes felállításban

csapata Kol za-
a Haggibbor ez
ak játéka előtt a
esület, az Ivria
össze erejét a
apatával. Az Ivria
es lesz első ko-

ional ülése. A
bi-soltság kedden
Silvia egyetemi
et tartott. Az ülés-
gionál főtitkárul
rost választották
i teendők ellátá-
olosa Mócsert kér-
ásodpénztárost is

gyvárad ifjúsági
kzését augusztus
ák megtartani.

oviliz válogatott
rbőszét augusztus
tartják meg. A
Regional utasítók
tályt és a szövetség
szükséges elő-
neg.

csapatának tilos
iselése. Bukarest-
SSR köpontjának
ndelele értelmében
zineket a piros-
n sem egyesületek,
át szinként nem
sineket kizárólag
futballéssport tagjai
létük viselhetik. A
nyattal figyelmébe
kebelőbe tartozó
y a szolgálati ut
őteles mindenkire.

gyvárad válogatott
mérkőzése október
ül elődöntőre.
k a Haggibbor—
mérkőzést. A holnap
tály legutóbb tar-
misította a tavaszi
nyű Haggibbor—
mérkőzést, amely
v. bíró téves íté-
és bonyodalmakat
mérkőzést auguszt-
én játsszák le a

mérkőzés vezető-
s 6-an Marosvásár-
sre, Czincorár Imre
ári szöv. bírók kér-

niában. A magyar
k helyezettének, a
öt képviselő Ujpesti
ionai korájára névve
haladnak a tárgya-
gyváradon, Kolozs-
lyt és Aradon vagy
közéseket tartani.

lozsvárt. A Braso-
augusztus 18-án
os mérkőzést tart a
rasovianak ez lesz
replése.

zás
uszótréningjei. A
Egylet uszósza-
án 6 órától tartja
fűrdő uszómene-
si szorgalmasan ké-
tus 20-án tartandó
tagok mindennap je-
szodában Szár An-
tónél.

Buffet
1314
ég találkozó helye

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szávan-ként 1 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lel. Jelligés hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivataltban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatók. Erre a célra a hirdetés díjon kívül 2 lel 60 ban! bélyegköltésig fizetendő.

Szeszes és petróleumos hordók új és ócska l. minőség 200—400—500—700 nagyságban kaphatók. Érkezhetnek Deutsch Testvéreknél Kolozsvár. 4331-1

Keresek egy zsidó tanítónőt ki két gyermekemet az I. és IV. elemre előkészítse, megkívántatik német nyelv, kézimunkálás és hegedű-tudás. 4334-1

Háló berendezés több más butorral azonnal eladó. Timár-u. 3. 4333-1

Segéd, perfect, önálló munkaerő felvétele Ausländer Lajos üveggereskedés Cluj. 4315-1

Okleveles izr. tanítónőt keresek szeptember elsejére első és második elemista kislányomhoz, ki magyarul és románul tanít. Megke-resek fizetési igények megjelölésével Rosenbergs Adolf, Magyarpécseka címre küldendők. 4322-1

Perfect német és román gyors- és gépiró-nót keresünk azonnali belépésre. Személyes jelentkezések a Marmorosch-bank gabona-osztályában, Cluj. 4326-1

Két gőzmalom olajgyárral eladó. Frenkel, Cehulsilvaniei. 4327-1

Benötige für meine Warenabteilung einen tüchtigen Buchhalter mit langjähriger, Praxis der deutsch-ungarischen Sprache in Wort und Schrift vollkommen mächtig ist. Offerte an Philipp Citron Warenhaus Mediasch ezbeten. 4324-1

Borskor, mosótalp, felsőbőr és szilgyártóblank állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legolesőbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. **Vagontételnél 5 százalék kedvezmény.**

SAMSON-BÓRGYÁR

Gyöngyár-utca 1. Gyorsárú raktárral szemben. Telefon: Gyár 3—86, lakás 8—87. szám.

Pályázat.

A ciacovai (Temesmegye) izr. hitköz-ségnél az előmádkozói állás üresedésébe ker-ült. Szabad lakás és fizetés megállapodás szerint. Az előmádkozónak sakternek kell lenni és az alsó osztályokban a hittant tani. Pályázatok 1922. évi szeptember 1-ig beadandók.

4321-1 Hitközségi elnökség.

Elcserélném

a városban levő két modern szobából és konyhából álló lakásomat nagyobb, kertes lakásra. Lehet a külső részeken, esetleg magasabb helyen is. Leveleket „Kölcsönös” jellegre az Uj Kelet kiadóhivatala továbbít. Telefon 977 és 844.

Szakképzett fahivatalnok, ki a puhafának minden ágában jár-tas, azonnali belépésre felvéte-tik. — Cim Judovits Simon fakeskedő, Huedin (Bánffy-hunyad). 4300-1

A cipőimport teljesen megszűnt mert a

Renner Testvérek és Társai Bórgyár Rt., Cluj—Kolozsvár gyárt mindenféle férfi, női és gyermek-cipőt színes és lakbőrökből is a leg-elegánsabb kivitelben!! 1301

Uniunea Comerciala Rt.

Központ: Bukarest

Alaptőke: 25,000.000 Lei

Fiókok: Galați, Jassy, Constanța, Craiova, Chisinea, Cernăuți, Timișoara és **Cluj, Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 32.**

Ajánlja bőven felszerelt raktárát: Fűszer és coloniál áru, autó, kocsilack Rudvas, abroncsvas, lemezek, csavarárú, szerszámok, különböző mintájú kapák, lapá-tok, asók, csákányok, kaszák, kaszfénő kövek (Anker) és kaszaverő szerszám. Min-dennemű bel- és külföldi olajok (hengerdinamó, motorvazelin, tovattakenőcs stb.) Bőr-árúkból: chewreaux, box, bagaria, talpak, patkók stb. Teher- és személyautók és mindennemű autófelszerelések.

Lloyd 793

1382

Ernemann-Werke, Dresden

fényképezési gépek és lemezek

Befa (vorm. Dr. Schleussner) Berlin

Aristo-, celloidin-, gáz-fény és bromesztű papírok

Tip-Top chemische Werke, Wien

fényképezési vegyszerek

gyári lerakata

Segesváry és Társai

cégnél, Cluj-Kolozsvár Str. Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 25. — Eladás nagyban és kicsinyben. Sötétkamra díjtalanul. 1203

Irógépek

és kellek állandóan nagy választékban. Javításokat legolesőbban vállalok. 1370

Finkler Antal

Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Szé-chenyi tér) 40. Telefon 493.

Megnyilt! Megnyilt!

Parkettánc

Derüs hangulat minden este a

Dacia-Barban

Cluj-Kolozsvár legdíszingváltabb szórakozóhelye. Változatos műsor. Kötönyös baritók. 4175-1

A. E. G.

Robert Fischer & Jean Samuely
Bukarest, Calea Grivitei 3.

Telefon 57—11. **Sürgöngcim: Geadul**
az **Allgemeine Elektrizitäts Gesellschaft Berlin, áruaktára**

4251-1

Szállitunk azonnal raktárról:

Dynamogépeket, elektromotorokat, mérő, kapcsoló, és biztosító készü-lékeket, árammérőket 110—220 voltig, „A. E. G. Nitra” fémszálás és félwattlámpákat, Normák szerinti szigetelt huzalokat, „Kuhlo” vezeték-eket és rézburkokat, szigetelő csöveket, valamint az összes anyagokat 00000000 és kellekeket villanyos felszerelésekhez. 00000000

Budapesti
VII., Rákóczy-ut 6. és 1276
Wieni

I., Rotenturmsirasse 27. számú házaink utján úgy a darabáru, mint vagourakomány forgalmat Románia, Magyarország és Austria között

5—10—15 napi

határidőn belül — kötbér kikö-tése mellett — sikerül lebonyolítanunk.

Ugyszintén határidő mellett vál-laljuk a német cseh és olasz szállítmányokat.

Deutsch Testvérek

nemzetközi szállítási vállalat, Cluj, Piata Unirii 26.

Fiókok: Oradea-Mare Rimanoáci-u. 12 Orsova, Danapart.

Saját expositurák: Bruck, Hegyes-halom, Moson, Szoinok, Biharkeresztes, Békéscsaba, Kötégán, Biharpüspöki.

Cukor és üvegek érkeztek

Lusztig és Nussbächer 1977 cukorka és csokoládé raktárába Cal. Regele Ferdinand 31.

A Ceramica de lux „DAC” s. a. romana Satu-Mare

pályázatot hirdet kereskedelmi képzettséggel és gyakorlattal bíró

irodavezetői állásra,

melyre pályázhatnak olyan egye-nek, kik a mérlegképes főköny-velői teendőket is ellátni képesek. Pályázatok a fizetési feltételek pontos megjelölésével a gyár igazgatóságához f. hó 31-ig nyuj-tandók be. (Satu-Mare, Gradina Romei.) Radio 2578.

Lloyd 869

Gyümölcs-termelők
figyelmébe!

Ujonnán berendezett likörgyárunk részére párolás utján gyümölcsökből készített valódi likörök gyártása céljából veszünk:

- Meggyet, málnát,
- kajszinbarackot,
- őszibarackot,
- szedert, berkenyét,
- ribizskét, zöld diót
- és császárkörtét

Bognár és Szántó

Erdélyi Kereskedelmi Rész-vénytársaság, Cluj. 4255-1

Szép, izléses nyomtatványt

csak az UJ KELET nyomdája készít

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatvá-nyokat a legrövidebb idő alatt és a legutányosabban szállítunk.

„Kadima”-nyomda és kiadóvállalat Rt. Cluj—Kolozsvár Str. Baron L. Pop 10. Telefon 879.